

**Комунальний заклад освіти Хмельницької обласної
ради "Кам'янець-Подільська загальноосвітня школа-
інтернат I-II ступенів №2"**

Дидактичні матеріали з української мови та читання

**Збірник дидактичних і практичних матеріалів
з досвіду роботи вчителів початкових класів**

Кам'янець-Подільський – 2012 р.

Збірник дидактичних і практичних матеріалів з досвіду роботи вчителів початкових класів

Укладачі: Дякова І.В., Лівіцька Н.Д., Мислива Л.І.,
Паращук Н. Г.

Рецензенти: Новікова Н.П. - вчитель-методист
ЗОШ-інтернату I-II ступенів №2
Семенова Н.І. – заступник директора з навчально-
виховної роботи

У збірнику подано дидактичний і практичний матеріал з досвіду роботи вчителів початкових класів, який містить цікаві ігри та завдання для розвитку пізнавального інтересу, підвищення ефективності сприймання школярами навчального матеріалу, урізноманітнення їхньої навчальної діяльності, та удосконалення усіх розумових процесів, викликаючи мовленнєву активність учнів.

“Дидактичні матеріали з української мови та читання” - збірник дидактичних і практичних матеріалів вчителів початкових класів. /
Лівіцька Н.Д., Дякова І.В., Мислива Л.І.,
Паращук Н.Г.

*Гра — це величезне світле вікно, через яке в духовний світ дитини вливається життєдайний потік уявлень, понять...
Гра — це іскорка, що запалює вогник допитливості й любові до знань.*

В. О. Сухомлинський

Вступ

Кожний урок читання та української мови - складна, цілісна, динамічна система змісту навчального матеріалу й організації роботи з ним, яка насамперед спрямовується на засвоєння матеріалу, зазначеного в темі уроку та на якісний кінцевий результат — знання.

Особливо актуальним є застосування на цих уроках дидактичних ігор як одного із методів інтерактивного навчання, методу імітації прийняття рішень у різноманітних ситуаціях шляхом гри за правилами. Адже, саме вони підвищують ефективність сприймання школярами навчального матеріалу, урізноманітнюють їхню навчальну діяльність, вносять в неї елементи цікавості.

Мета даного посібника: розвивати в учнів пізнавальний інтерес, удосконалювати усі розумові процеси, розвивати логічне мислення, уяву, винахідливість, стійкий інтерес до знань,

прагнення самостійно здобувати знання, уміння; спостерігати, порівнювати, застосовувати знання в різних життєвих ситуаціях; стимулювати дітей до активної розумової діяльності; аналізувати й оцінювати правильність своїх і чужих думок; формулювати і приймати обґрунтовані рішення.

Посібник містить дидактичні ігри, що засновані на колективних, групових та індивідуальних формах роботи пізнавального, розвиваючого і виховного змісту.

Отже, використання інтерактивних дидактичних ігор на уроках сприяє позитивному ставленню до навчання, формує у дітей відчуття успіху, вчить витримки, виробляє вміння швидко орієнтуватись і знаходити правильні рішення, згуртовує дітей, сприяє формуванню дружніх стосунків між ними, уміння дивуватися та бачити цікаве, що приносить учням не лише радість, але й розвиває творчі здібності й інтелект дитини.

ДИДАКТИЧНІ ІГРИ

на уроках української мови

Гра "Відкрий вушка"

Мета: дати учням уявлення про те, що слова складаються зі звуків, а звуки на письмі позначаються буквами.

Треба все уважно слухать і назвати ті слова,

Де звук (а) почують вуха і ті, - де його нема.

Проведення гри

Вчитель називає слова, а діти плескають у долоні тоді, коли почують у слові потрібний звук, а потім учитель визначає учнів-переможців.

Результат: безпомилковість розпізнавання слів з даним звуком.

Гра "У кого більший урожай"

Обладнання: два кошики, малюнок дерева зі сливами, які можна зняти.

Мета: складає речення за навчальною ситуацією, створеною вчителем.

Осінь дихає зливами, осінь пахне сливами,

Що в росі купаються, соком наливаються.

Проведення гри

Ми з вами зараз зберемо урожай слив, поділимося на дві команди. Я кажу речення і з останнім словом цього речення треба придумати нове і т. д. За кожне речення команда кластиме у свій кошик сливу - перемагає та команда, яка збере більше слив.

Результат: кількість і правильність складених речень.

Гра "Скільки речень?"

Мета: навчитись визначити кількість речень у тексті.

Проведення гри

Діти, ви уважно слухаєте текст, після прослуханого показуєте таку цифру, яка показує кількість речень у тексті та визначаєм учня-переможця.

Результат: кількість і правильність визначених речень.

Гра" Розсели слова"

Обладнання: будиночки зі звуковими схемами слів, предметні малюнки.

Мета: закріпити вміння підбирати до слів звукові моделі.

Проведення гри

Між будиночками заблукали слова. Наступає вечір. Словам потрібно якнайшвидше знайти свій будиночок. Допоможіть їм. Розгляньте малюнки, розмістіть їх до відповідної схеми. Перемагає той, хто швидше "заселить" будиночки.

Результат: правильність "заселення будиночків".

Гра "У світі тварин"

Обладнання: складові моделі.

Мета: закріпити знання та вміння учнів поділяти слова на склади.

Проведення гри

Діти, до нашої школи завітали різні тваринки. Давайте їх впізнаємо і складові моделі поскладаємо. (Учні за власним бажанням при допомозі пантоміми зображають різних тварин, інші відгадують їх та добирають відповідну складову модель. Перемагають ті, хто правильно відгадав тварину, яку зображували та правильно підібрав складову модель.)

Результат: правильність підібраних схем.

Гра "Збери урожай овочів"

Обладнання: предметні малюнки овочів, 2 - 3 кошики (для кожної команди).

Мета: навчити учнів визначати кількість складів у слові.

Проведення гри

Ходить сонях долом, долом, а за соняхом рядочком морква, дині, огірочки.

Буряки, горох, квасоля - все квітує серед поля.

Ви ці овочі зберіть і склади в них полічіть.

Кожна команда "сортують" овочі у кошики.

Малюнки розміщуються так, щоб слова відповідали кількості складів, записаних на кошику. Учні ділять слова на склади і вкладають малюнки у ті кошики, на яких написана відповідна кількість складів.

Результат: правильність підібраних слів.

Гра " Подумай, не спіши"

Обладнання: малюнок зайчика.

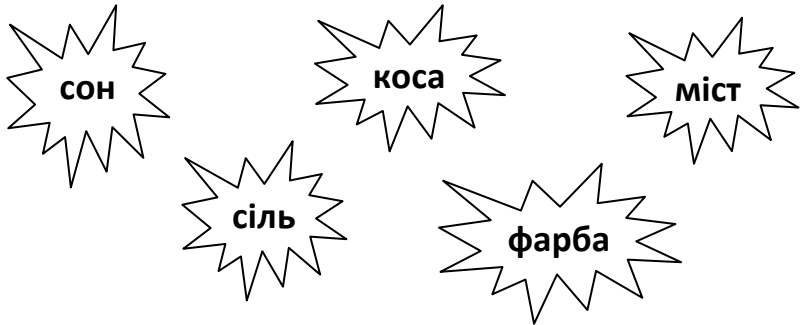
Мета: пояснити зміну значення слова в результаті зміни одного звуку або додавання чи віднімання одного звуку.

Проведення гри

Допоможіть зайчикові зібрати квіточки у букет для мами. Але перш ніж зірвати квіточку слід змінити, додати чи відняти якусь букву, щоб вийшло нове слово. Виграє та команда або той учень, який швидко і правильно справився із завданням.

Зайчик-стрибунець у полі гуляв та квіточки збирав.

Ці квіточки не прості – в них завдання чарівні.

Результат: кількість та правильність складених пар.

Гра "Прикрась ялинку"

Обладнання: картки, на яких записані слова, малюнки ялинок (2 шт.).

Мета: закріпити знання та вміння учнів виділяти перший і останній звуки в кожному слові.

Проведення гри

Незабаром Новий рік, люди у своїх оселях прикрашають ялинки іграшками і ми теж прикрасимо ялинку іграшками. (Клас поділяється на 2 команди. Кожна по черзі називає перший і останній звук у слові, яке показав учитель на картці. Іграшку на ялинку можна почепити лише

тоді, коли звуки названо правильно. Вчитель визначає команду – переможця.).

Результат: безпомилковість розпізнавання першого та останнього звуків у слові.

Гра "Модельєри"

Обладнання: конвертик із моделями слів і словами на окремих картках.

Мета: закріпити вміння виконувати аналітико – синтетичні і конструктивні дії зі словами на звуковому рівні.

Проведення гри

До моделі слово враз добере наш дружний клас!

Хто в нас супермодельєр? Доведіть це нам тепер!

(Клас поділяється на групи. Кожна група отримує конвертики і добирає слова до відповідних моделей. Хто виконав швидше – повідомляє вчителів.).

Результат: правильність підібраних моделей.

Гра "День і ніч"

Мета: розвивати вміння учнів складати звуки у слова.

Проведення гри

Звуки-стрибунці вдень весело гуляли та стрибали. Вночі нарешиті вгамувались і в слова об'єднались.

(Учитель називає звуки у правильному порядку. Діти складають з них слова і тоді, коли вчитель подасть команду "ніч", записують слово у зошит. Учитель перевіряє правильність записів і визначає переможців.).

Гра "Допоможи ведмедикові"

Обладнання: малюнок ведмедика.

Мета: розвивати в учнів практичні навички правильно позначати на письмі м'якість приголосних звуків.

Проведення гри:

Ведмедик – учневі лісової школи учителька Сова дала завдання: відгадати загадки і записати відгадки. Ведмедик записав слова, але не знав, чи правильно. Давайте допоможемо ведмедикові!

(Перемагає та група, яка правильно записала усі слова.).

Результат: правильність записаних слів у зошиті.

Загадки

❖ Має роги й ноги, але не тримається підлоги.
(*Сьтіл*).

❖ Поля скляні, дороги дерев'яні. (*Вьікно*).

❖ Швиденька, руденька, любить хитрувати та курей поїдати. (*Лисиця*).

❖ Я – хлопець гоноровий, буваю червоний, буваю цукровий, до борщу – охочий мастак. Впізнали мене? А зовусь я ...(*Бурьяк*).

❖ Я теж хлопець – молодець, куди носиком поведу –відразу доріжку за собою залишу.
(*Олівець*).

Гра "Смачні слова"

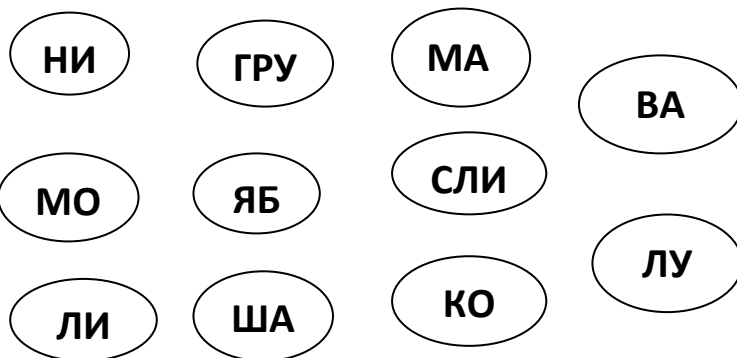
Обладнання: картки, на яких записані слова.

Мета: закріпити вміння учнів і вдосконалити навички складання слова із складів.

Проведення гри

До вас у гості поспішав Незнайко. Він ніс "смачні" слова, та дорогою їх розсипав і все переплутав. Діти, допоможіть Незнайкові.

(Діти читають склади, поєднують їх у слова та записують у зошит. Перемагає той, хто швидко і правильно запише слова.).

Результат: правильність записаних слів у зошиті.

Гра "Мозаїка"

Обладнання: картки, на яких записані слова.

Мета: вдосконалити вміння та навички учнів

читати слова складами (окремі слова нескладної структури – цілком).

Проведення гри

Діти, чи знаєте ви, що таке мозаїка? Ми сьогодні будемо складати мозаїку зі складів, об'єднуючи їх у слова. Перший склад кожного слова написаний червоним кольором, другий – синім, третій – зеленим. Допоможемо гарній мозаїці стати словами?

Результат: правильність утворених слів.

Гра "Хто більше"

Обладнання: картки, на яких написані слова (білосніжка, ромашка, ластівка, листоноша, барвінок...)

Мета: закріпити знання та вміння учнів з теми "Звуки та букви".

Проведення гри

У гості до дітей завітала Мальвіна. Вона принесла у кошику слова, у яких заховались інші слова. Діти, складіть інші слова із букв даного слова.

Запишіть утворені слова у зошити. Учитель на основі виконаних завдань визначає переможців.

Результат: правильність та кількість утворених слів.

Гра "Склади нове слово"

Обладнання: картки, на яких написані слова.

Мета: закріпити знання та вміння учнів ділити слова на склади.

Проведення гри

Діти, перед вами картки зі словами. Потрібно з перших складів першого слова, других – другого, третіх – третього скласти нове слово і придумати з ним речення. Перемагає, та команда, яка перша справиться із завданням.

Вухо – калина – спідниця – вулиця.

Сокіл – дорога – виделка – сорока.

Результат: правильність утворених слів та речень.

Гра "Ремонт"

Обладнання: картки, на яких написані слова.

Мета: удосконалювати вміння учнів поєднувати окремі звуки у склади.

Проведення гри

Клас ділиться на кілька груп. Кожна група по черзі "ремонтуює" слова, за що отримує бонус. Одягнувши окуляри, читає "поремонтоване" слово вголос. Перемагає та група, яка отримала більше бонусів.

Окуляри всім хвалились, що читати вже навчились.

Я їх взяв – не зміг читати, кажуть, треба добре букви знати.

А, може, слід окуляри поремонтувати?

Діти, допоможіть окулярам поремонтувати слова.

Брбн, сн, слт, чйнк, квт, кнг, зшт...

Результат: правильність "поремонтованих" слів.

Гра "Прикрась ялинку"

Обладнання: малюнок ялинки, іграшки, на зворотному боці яких написані слова.

Мета: закріпити вміння читати слова цілком.

Проведення гри

(Клас ділиться на групи. Кожен учасник гри читає слово, записане на зворотньому боці іграшки. За правильно прочитане слово – бал. Учитель визначає команду – переможця.).

Ялинка ясними вогнями яскраво світиться й сія.

Якраз до свята цими днями усю абетку вивчу я.

Діти, прикрасимо ялинку іграшками!

Результат: правильність прочитаних слів.

Гра "Мильні бульбашки"

Обладнання: малюнок каченяти, яке пускає мильні бульбашки.

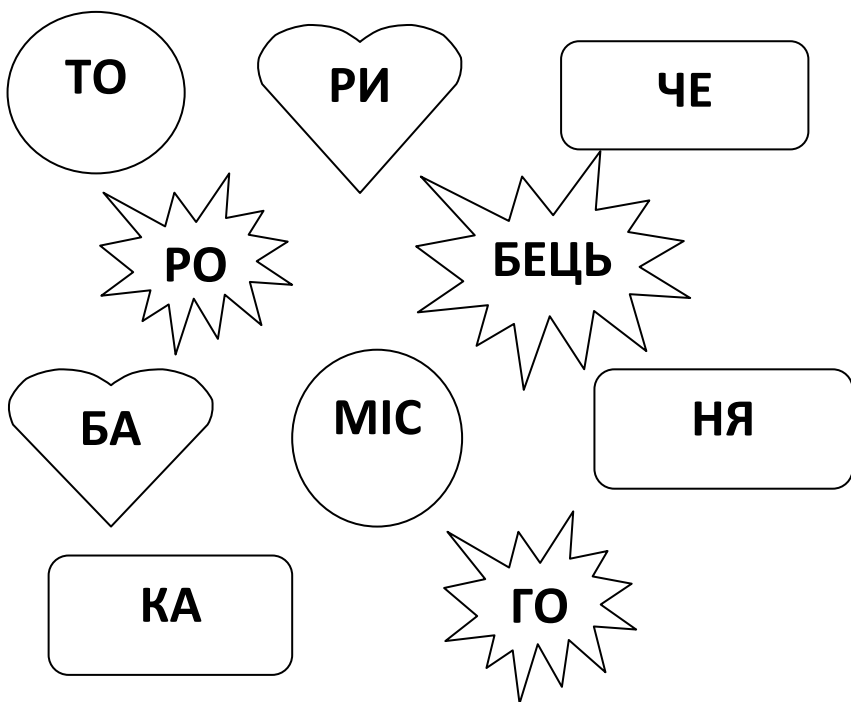
Мета: закріпити знання та вміння учнів зливати склади у слова.

Проведення гри

Діти читають склади на бульбашках та поєднують однакові за формою бульбашки, читаючи слова, що утворилися. Перемагає той, хто швидко і правильно склав слова.

Каченятко речі прало, мильні бульбашки пускало.

Подивись на бульбашки – в них побачиш ти склади.

Результат: правильність утворених слів.

Гра "Ходить буква рядами"

Обладнання: буква, записана на картці, що висить на шнурочку.

Мета: формувати знання про те, що слова складаються зі звуків, а звуки на письмі позначаються буквами.

Проведення гри

Діти рухаються по колу, а вчитель в середині кола в протилежному напрямку, говорить завдання. Той, до кого доторкнувся учитель, називає слово із даним звуком. Перемагає той, хто жодного разу не помилився.

Ходить буква рядами, хоче дружити з нами.

Хто цю букву візьме, той слово з нею назве.

Результат: кількість і правильність утворених слів.

Гра "Завантаж машину"

Мета: розвивати мислення та самоконтроль у ситуації дефіциту часу.

Проведення гри

Зараз ми завантажуватимемо машину. Я називаю одну літеру алфавіту і слово, що означає предмет, що може бути завантажений на машину. Учень називає предмет і передає хід іншому, той, у свою чергу, також називає предмет і передає наступному. Не можна вантажити *дощ*, *айсберг* тощо. Завантажувати потрібно дуже швидко.

Гра "Склади слова"

(за темою "Іменник")

Мета: розвивати мислення; стимулювати нові ідеї.

Проведення гри

З літер слова *електростанція* складіть слова, що відповідають на питання: *хто? що?* (*Лікар, лікарня, Тетяна, станція, лектор, трос тощо*).

Гра "Знайдіть зайве слово"

(за темою "Іменник")

Мета: навчити групувати слова за значенням; розвивати мислення та самоконтроль.

Проведення гри

Згрупуйте і запишіть однакові за значенням слова; знайдіть зайве слово і складіть із ним речення.

1) *Книга, підручник, аркуш, посібник.*

- 2) Юнак, хлопець, дідусь, молодик.
- 3) Великий, гігантський, велетенський, новий.
- 4) Бігати, мотатися, чистити, гасати.

Гра "Полічи склади"

(за темою "Склад, перенос слів").

Мета: закріплювати вміння ділити слова на склади; розвивати фонетичні навички учнів.

Проведення гри

Учитель називає слова, а учні на сигнальних картках показують, скільки складів у слові. Запишіть слова з 1-ї групи, що можна переносити.

- 1) Олія, іній, орел, нива, Азія, Зоя, сом.
- 2) Дорога, берег, радість, високо, золото, світлий, дарувати, берегти, уклонитися.

Гра "Знавці"

(за темою " Мова й мовлення").

Мета: дати учням уявлення про мову як найважливіший засіб спілкування між людьми; розвивати усне мовлення дітей; виховувати інтерес до вивчення рідної мови.

Проведення гри

Учнів класу об'єднати у кілька команд. Учитель розкладає на столі картки з питаннями.

Представники команд по черзі обирають картки, а після обговорення команда дає відповіді на питання. Виграє та команда, яка дасть найбільше правильних відповідей.

Гра "Живі речення"

Мета: учити логічно, грамотно і послідовно висловлювати свої думки через слово, складати та аналізувати; виховувати уважність, спостережливість.

Проведення гри

На заздалегідь заготовлених картках діти записують по декілька іменників, прикметників, дієслів осінньої (зимової) тематики (без уживання термінів). Складають із цих слів речення.
Наприклад: Дерева одягли пухнасті білі сукні.

Гра "Зберіть речення"

Мета: розвивати в учнів навички логічної побудови речень; формувати уявлення про речення як групу слів, що виражають закінчену думку; виховувати інтерес до вивчення мови.

Проведення гри

Складіть речення зі слів. Доведіть, що дібрані вами вислови є реченнями.

❖ 1). Є, котик, у, Мурчик, мене. 2). котика, у, пухнастий, дуже, хвостик. 3). любить, клубочком, гратися, він.

Гра "Інтерв'ю"

Мета: закріплювати знання учнів про розповідні та питальні речення; розвивати усне мовлення школярів; збагачувати лексичний запас учнів; виховувати самостійність.

Проведення гри

Діти об'єднуються у пари. Кожна пара розподіляє ролі: "кореспондент" і "респондент". "Кореспондент" складає три запитання за темою уроку, а "респондент" відповідає на них. Потім учні міняються ролями.

Гра "Мікрофон"

Мета: розвивати виразність мовлення учнів; збагачувати їх лексичний запас; виховувати уважність і спостережливість.

Проведення гри

Використовуючи уявний мікрофон, учні намагаються закінчити речення, запропоновані вчителем. Наприклад:

- *На сьогоднішньому уроці для мене найбільш важливим відкриттям було...*
- *Ця інформація дозволяє нам зробити висновки, що...*
- *Сьогоднішній урок навчив мене...*

Гра "Від А до Я"

(за темою "Головні слова в реченні. Складання речень")

Мета: учити складати речення за поданими літерами; розвивати мовленнєві вміння учнів; виховувати любов до художнього слова.

Проведення гри

Діти об'єднуються в групи. Кожна група отримує певну частину абетки на картках (*наприклад, від А до Д, від Ж до Л*). Групи придумують речення за темою, кожне з яких починається з їх літер.

Гра "Я — тобі, ти — мені"

Мета: поглибити знання учнів про слова — назви предметів; розвивати вміння групувати слова.

Проведення гри

Учитель промовляє слова, а учні — "повертають" Слова і ставлять запитання до них.

*Хмара, доброта, бібліотекар, хлібороб, каша,
літо, серце, пташка, місяць, урок, лось, сорока,
пенал, сцена, сонце, читач, вулиця, вогонь,
шахтар, дощ, кінь, дерево, бібліотека.*

Гра "Абетковий суп"

(за темою "Велика літера
в іменах, по батькові та прізвищах людей").

Мета: *учити писати з великої літери імена, по
батькові та прізвища; розвивати мовленнєві
вміння; виховувати культуру спілкування.*

Проведення гри

Учитель роздає дітям картки з літерами
(вилучивши літери ь, и, й). Кожен учень добирає
імена та по батькові, прізвища на задану літеру,
пояснюючи їх написання.

Гра "Добери слова"

(за темою "Слова - ознаки предметів")

Мета: *формувати вміння ставити запитання і
добирати слова — назви ознак; виховувати логічне
мислення, допитливість.*

Проведення гри

Учитель пропонує до слів дібрати назви ознак

і поставити запитання. *Берізка (яка?) ... білокора, ніжна, струнка. Села (які?) ... Хліб (який?) ...*

Гра "Голоси тварин"

(за темою " Дієслово")

Мета: продовжувати з'ясовувати роль дієслів у мовленні; розвивати спостережливість, кмітливість; виховувати працелюбність.

Проведення гри

На дошці написано назви тварин, учням необхідно написати, як вони подають голоси. *Курка... (кудкудає). Собака... (гавкає). Півень... (кукурає). Кінь... (ірже). Сорока... (стрекоче). Корова... (мукає). Горобець... (цвірінкає). Коза... (мекає). Ластівка... (щобече). Свиня... (рохкає)...*

Виграє той, хто правильно і найшвидше виконає завдання.

Гра "Хто більше? "

(за темою " Дієслово")

Мета: учити вживати дієслова з урахуванням мовленнєвої ситуації; виховувати любов до природи.

Проведення гри

До назв предметів доберіть по кілька назв дій.

Сніг (що робить?) — ... (іде, падає, валить, кружляє...). Мороз (що робить?) — ... (щипає, кусає, пече, тріщить). Вітер (що робить?) — ... (гуде, свище, завиває, віє, шумить). Сонце (що робить?) — ... (пече, гріє, світить, сяє). Дощ (що робить?) — ... (лє, періщить, іде, шумить, накрапає).

Гра "Де чий будинок?"

(за темою " Дієслово")

Мета: узагальнити уявлення учнів про дієслово; розвивати логічне мислення, спостережливість; виховувати увагу, кмітливість.

Проведення гри

Учні класу об'єднуються у групи за кількістю будинків. На картках написані дієслова у різних часових формах та дієслова в однині та множині (цю тему учні вивчали на попередніх уроках, за потреби вчитель може нагадати про змінювання дієслів за зразком "один — багато"). Діти обирають відповідні картинки та вставляють їх у кишеньки будинків, коментуючи свої дії.

Гра "Ланцюжок споріднених слів"

(за темою "Корінь слова, спільнокореневі слова")

Мета: розвивати вміння визначати споріднені

слова та виділяти в них спільну частину, розвивати вміння спостерігати, аналізувати, зіставляти; виховувати увагу і наполегливість.

Проведення гри

Кожна група отримує слово, до якого необхідно дібрати споріднені слова. Виграють ті учні, чия група правильно добере найбільшу кількість слів.

Хмара - хмарка, хмаринка, хмарний, хмаритись.

Мова - мовний, промовити, розмова, скоромова.

Вода – водичка, водиця, водяний, водяник.

Гра "Зрости деревце"

(за темою "Корінь слова, спільнокореневі слова")

Мета: розвивати вміння добирати групи споріднених слів, аналізувати, доводячи власну думку.

Проведення гри

На столі лежать картки зі словами (можна розташувати їх на дошці). Учні обирають серед них спільнокореневі слова та кріплять їх відповідно до певного деревця.

Указка показ показовий, наказала, казав;

Лісовик лісочок лісова, полісся, ліс, лісник.

Ігри на уроках читання

Гра "Земля — повітря"

Проведення гри: (за командою "Земля" діти починають читати хором уголос, " повітря" - піднімають голови вгору).

Гра "Дощик"

Тихо ("накрапає дощик"); голосніше ("дощ пускається сильніше"); голосно ("злива"); тихіше ("дощ слабшає"); припиняється читання ("дощ перестав").

Гра "Буксир"

Створюється пара учнів. Перший учень має кращі навички читання, а другий- слабші навички. Перший учень веде у читанні, а другий намагається досягти його темпу читання.

Гра "Бджілка"

Напівголосне читання кожною дитиною.

Гра "Луна"

Учень, що має кращі навички читання, читає речення, а учень, що має слабші навички читання перечитує те саме речення після прослуховування.

Гра "Вовк і заєць"

Першим читає речення "заєць", другим — "вовк", коли "заєць" прочитав одне чи кілька речень. Гра припиняється, якщо обидва читають одне й те саме.

Гра "Хвости"

Учитель читає початок речення, учні відшуковують ці речення.

Гра "Дочитай кінцівку"

Учитель чи учень читає початок речення, решта учнів шукає продовження.

Гра "Прочитай початок"

Учитель читає кінцівку речення, а учень — його початок.

Гра "Сніжок"

Читає той, кому сніжинка впаде на підручник.

Гра "Хто краще?"

Конкурсне читання (вірш, оповідання, уривок тощо).

Гра "Земля — небо"

За командою "земля" діти читають текст. За командою "небо" — підводять очі вгору, прибираючи вказівки від тексту. Знову лунає команда "земля" — учні очима знаходять, де вони припинили читати.

Гра "Котик і Мишка"

Першою починає читати "мишка". Коли вона прочитає 1-й рядок, починає читати "котик", який намагається її наздогнати.

Гра "Обличчям одне до одного"

Учні повертаються обличчям одне до одного у парі й переказують текст.

Гра "Ти — мені, я — тобі"

Учні ставлять одне одному запитання, відповіді до яких підготували вдома.

Гра "Незнайко"

Учитель читає вірш, замінюючи деякі слова. Учні повинні почути і виправити помилково прочитане слово.

Гра "Уважний читач"

Учитель читає вірш, не дочитуючи деяких слів. Учні згадують їх, доповнюють. *Сама собою річка ця тече..., Маленька річечка, вузенька, як...*

Гра "Диктор телебачення"

Один учень читає текст, періодично відриваючи погляд, щоб подивитися на глядачів.

Гра "Слідопити"

Учні знаходять відповіді на запитання словами тексту.

Гра "Розвідник"

Учні визначають, скільки разів у тексті зустрічається певне слово.

Гра "Поети"

До слів вірша учні добирають свою риму. *(Наприклад, садок — холодок, рядок тощо.)*

Гра "Оркестр"

Учні читають вірш індивідуально і хором.

Гра "Актори"

Учні читають текст здивовано, злякано, зніяковіло, докірливо, з гнівом, роздратовано, із жалем, церемонно, винувато.

Гра "Учителі — учні"

Учні за дорученням учителя перший раз читають текст та добирають запитання за змістом, обирають додаткове цікаве завдання.

Гра "Ялинка"

Учні будують ялинку зі слів на задану тему: *хвороба — ліки, огляд, ліжко, таблетки, мікстура, лікар, хворий.*

Гра "Словесний аукціон"

Із літер запропонованого слова учні будують усі можливі. Переможцем є той, у кого виявиться найдовше слово.

Гра "Заримуй"

Садочок (*пеньочок, клубочок, рядочок, кленочок*).

Річка (*нічка, пічка, свічка, вічка*).

Рак (*так, мак, гак, сак, бак*).

Гра "Знайди слово в слові"

Пороги, калина, парасолька, машина, оселя.

Гра "Додай склад"

-ка- (*нат, тя, ток, ша, ра, са*).

Гра "Додай слово"

Червонясту шубу... (*має*), по деревах все стрибає,

Хоч сама на зріст (*мала*), та великий в неї... (*хвіст*).

Гра "Розшифруй та прочитай слова"

513624 3241 34215

акшнат елнк бреза

Гра "Склади слова"

Лівоці, нійліка, чрука, киручпідни, никденщо,
шизоти (*олівці, лінійка, ручка, підручники,*
щоденник, зошити).

Гра "Роз'єднай слова"

Уберезнісімпогоднадворісієвієкрутитьмутитьприпі
каєйполиває.

Отоскількидріздійомудопомігтакейгніздовньоголи
шилося назавжди.

Гра "Збери прислів'я"

Хто людей питає — ...гроші не купиш...

Розум за... той розум має.

Гра "Склади прислів'я"

Медок, на, льодок, а, на, думці, язиці.

Стеле, твердо, м'яко спати,

Ніж, речам, більше, своїм, вір, очам, чужим.

Лисицею, дивиться, вовком, а, думає.

Гра "Розвідники"

На столі 20 предметів, закриті газетою. На деякий
час газета забирається, діти розглядають предмети,
торкаються, рахують. Вчитель закриває їх. Діти
записують слова, які запам'ятали.

Гра "Чарівна паличка"

Клас ділиться на дві команди. Проводиться гра
швидко, вчитель показує на когось, а той називає:

вірш, пісню, оповідання або ще щось на вимогу вчителя. Виграє та команда, що набрала більше балів.

Гра "Добери слово"

Вчитель пропонує дітям дібрати до слів-предметів по 2-4 слова – ознаки дії. Наприклад, книга – *цікава, товста, старовинна, художня*; ялинка – *гарна, струнка, зелена*; питання – *складне, просте, риторичне* та ін.

Гра "Назви ознаку"

Вчитель називає слово – назву предмета, а учні повинні назвати його ознаки.

Яблуко – *смачне, солодке, червоне, соковите, стигле...*

Перемагає той, хто назве найбільше ознак.

Гра "Назви точно і швидко"

Учитель називає слово, а учні швидко згадують, яку дію воно виконує.

Кухар – *варить*; двірник – ...; учитель - ...; письменник – ...; лікар - ...; продавець – ...

Гра "Навпаки"

Учитель називає слово – ознаку, а діти називають протилежне слово ознаку.

Високий – *низький*; багатий – ...; широкий - ...; веселий –... ; великий - ...; добрий – ...

Гра "Назви слово"

Учитель пропонує назвати дітям по черзі слова, які мають один склад (два склади, три склади...). Гра проходить "ланцюжком". Перемагає той, хто назве останнє слово.

Гра "Відлуння"

Учитель називає слова, а учні хором – останній склад. Ігрова ситуація: "Уявіть, що ми знаходимось у лісі. Кругом дерева, кущі, лунає пташиний спів, і на кожне промовлене слово відгукується відлуння".

Ліс – *ліс*, дерево – *во*, квіти –*ти*, ромашка – *ка*, соловейко – *ко*, трава – *ва*...

Гра "Яке слово довше"

Рекомендую пари слів: година чи хвилина, змія або черв'як, день чи ніч, зима або весна.

Гра „Веселі рими”

Учитель називає слово і пропонує учням дібрати до нього рими (так, щоб останній склад повторювався).

Гілка – бджілка, білка...; олівець - ...; бичок - ...;

лисичка - ...; кішка - ...

Гра „Продовжуйте”

Учитель читає речення, а діти повторюють останній склад останнього слова, виразно, дотримуючись інтонації.

Ще зелені боби – *би – би – би.*

Стоїть у глечику вода – *да – да – да.*

Ми знайшли вужа – *жа – жа – жа.*

Укусила ніс оса – *са – са – са.*

У лисиці є нора – *ра – ра – ра.*

Зміст

Вступ	3
Дидактичні ігри на уроках української мови	5
Дидактичні ігри на уроках читання	28